

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОУТВОРЕННЯ В
УКРАЇНІ: КОМУНІКАТИВНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ
ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ**

У статті встановлено актуальність наукового пізнання перспектив розвитку правоутворення в Україні. Наголошено на перевагах інституційно-комунікативного методологічного підходу до пізнання перспектив розвитку правоутворення в Україні. Проаналізовано та узагальнено стан наукового дослідження перспектив розвитку правоутворення в Україні. З'ясовано перспективи розвитку утворення права в Україні та проведено їх узагальнення в межах комплексу напрямів розвитку правоутворення, а також розкрито їх зміст.

Ключові слова: *правоутворення, формування права, перспективи розвитку правоутворення, методологія, методологічний підхід.*

Постановка проблеми. Перспективність розвитку правоутворення як його невід'ємна властивість, відображає відповідні якісні зміни в процесі та змісті утворення права, що відбуваються в темпоральних межах та характеризують утворення права як явище, що має динаміку свого розвитку. Актуальність наукового дослідження перспектив розвитку правоутворення неодноразово підкреслюється в літературних джерелах, де наголошується на тому, що проблема правоутворення виступає однією з найскладніших проблем правової теорії, а її продуктивне осмислення залежить багато в чому від неупередженості та безсторонності дослідників, оскільки раціональне зерно такого дослідження закладене в різних поглядах і способах вирішення цієї проблеми. Актуальність та практична значимість наукового пізнання правоутворення в сучасному суспільстві насамперед виявляється в можливості вивчення перспектив розвитку права, посилення його ефективності, забезпечення в подальшому якості правотворчості й правореалізації, тобто тих форм правової діяльності, які безпосередньо впливають на хід суспільного життя загалом [1, с. 441]. Актуальність наукового пізнання перспектив розвитку та шляхів удосконалення правоутворення в Україні зумовлюється також прикладним значенням утворення права. Насамперед слід звернути увагу на прикладну складову утворення права, що пов'язана зі змінами в практичній сфері життєдіяльності суспільства способом вияву об'єктивної необхідності зміни правового регулювання, здійснення творення права, надання йому відповідної форми та змісту, подальшого поширення на суспільні відносини тощо. У цьому плані проблематика перспектив розвитку правоутворення з точки зору поліпшення процесу утворення права, виявлення й урахування об'єктивних закономірностей його розвитку, підвищення рівня якості права, якості форм його виразу, результативності поширення на суспільні відносини має важливе значення, потребує свого наукового переосмислення для вироблення наукових знань про перспективи утворення права, шляхи удосконалення як процесу його утворення, так і підвищення якісного рівня права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективи розвитку правоутворення в Україні безпосередньо зумовлені особливостями розвитку

українського суспільства, розбудовою державно-владних інституцій, функціонуванням правової системи. Проблематика перспектив розвитку правоутворення в юридичній літературі вченими розкривається переважно опосередковано, у контексті характеристики перспектив розвитку права та факторів, які впливають на дальшу розбудову системи права [2; 3; 4]; становлення особливостей реформування суб'єктів творення права [5; 6]; підвищення ефективності творення права та законодавчої бази [7; 8]; гармонізації національного законодавства з нормами міжнародного права [9; 10] тощо. Проте переважна більшість праць учених уникає аналізу перспектив розвитку саме правоутворення в Україні, невиправдано не розкриває закономірності розвитку права, правового регулювання, функціонування правової системи з точки зору перспектив розвитку правоутворення, способів його удосконалення. Саме правоутворення є основою дальшого розвитку правових явищ і процесів, оскільки стоїть у витоків їх зародження та подальшого становлення, тому й пізнання перспектив їх розвитку має відбуватися з огляду на перспективи розвитку утворення права.

Формування цілей. З огляду на вищезазначене, відзначаючи принципову роль утворення права в сучасних умовах розвитку суспільства, розбудови держави та правової системи логічним буде встановлення перспектив розвитку правоутворення в Україні. Досягнення вказаної цілі можливе завдяки виконанню таких завдань: на підставі аналізу поглядів учених на проблему правоутворення в сучасних умовах розвитку українського суспільства, а також практичних аспектів його функціонування з'ясувати перспективи розвитку утворення права в Україні, провести їх узагальнення в межах комплексу напрямів розвитку правоутворення, а також розкрити їх зміст. Як предметну основу наукового дослідження перспектив розвитку та способів удосконалення правоутворення вважаємо за доцільне взяти особливості утворення права, що є характерним для правоутворення, яке відбувається в Україні. Це пояснюється поточним станом реформування більшості сфер життєдіяльності суспільства, зокрема й правової сфери, що потребує належного наукового забезпечення, особливо потребують наукового переосмислення аспекти утворення права крізь призму його реформаторського впливу на розвиток суспільства, державності, правової системи, що має перспективний характер, потребує свого поліпшення та посилення ефективності.

Виклад основного матеріалу. Перспективи розвитку правоутворення в Україні як самостійний теоретико-правовий аспект пізнання утворення права потребує виокремлення та дальшого застосування методологічного підходу, який буде взято за основу такого пізнання. Уважаємо, що пізнавальний потенціал комунікативно-інституційного методологічного підходу є достатнім для вивчення перспектив розвитку утворення права в Україні. Комунікативно-інституційний методологічний підхід у частині його застосування до пізнання перспектив розвитку правоутворення в Україні забезпечить можливість: розкрити правоутворення крізь призму його розвитку, що має закономірності свого зародження, становлення, сучасного існування та потенціалу для існування й функціонування в

майбутньому, потенційно націлений на якісні зміни. Такий розвиток правоутворення відображатиме відповідні зміни в його властивостях, що найбільш усесторонньо розкриються крізь призму якісних змін взаємозв'язку між суб'єктами суспільства, що становить основу змісту утворення права та форм його інституційного прояву.

Традиційно в юридичній науці перспективи розвитку правових явищ і процесів розкривають з точки зору окремих положень, які відображають особливості зміни факторів, котрі впливають на розвиток досліджуваного явища, і, як наслідок, здійснюють передбачення перспектив його розвитку. Такий підхід є цілком виправданим, оскільки характеризує закономірності розвитку дослідженого явища, котре об'єктивно змінюється в часовому проміжку під впливом факторів, що його зумовлюють. Однак складність, багатоаспектність та інтенсивність розвитку суспільства й суспільних відносин, а з ними й правоутворення свідчить про те, що неможливо охопити перспективи розвитку правоутворення в межах окремих положень. Доцільним убачається узагальнити перспективи розвитку правоутворення за допомогою напрямів такого розвитку, які здатні значно масштабніше розкрити розвиток правоутворення в Україні. Отже, досліджуючи проблематику перспектив розвитку правоутворення в Україні вважаємо за доцільне виокремити та розкрити зміст таких положень, які характеризуватимуть напрями розвитку правоутворення в Україні. До таких напрямів належать такі.

Оскільки правоутворення є передусім соціально зумовленим явищем, перспективність його розвитку залежатиме від особливостей розвитку суспільства. Сьогодні розвиток більшості сфер українського суспільства пов'язаний з проведенням широкомасштабних реформ, що мають сприяти побудові суспільства нового якісного рівня, що відповідатиме критеріям громадянського. З огляду на це, важливим перспективним напрямом розвитку правоутворення буде його націленість на забезпечення ефективності та результативності проведення реформ. Умовно вказаний напрям можливо назвати «реформаційно-орієнтаційним», що пов'язаний із посиленням ролі факторів, котрі визначають об'єктивну необхідність докорінного реформування більшості сфер життєдіяльності суспільства, активізацію творення права, орієнтованим на впровадження, посилення, прискорення продовження, забезпечення проведення реформ. Указаний напрям розвитку правоутворення має соціально обумовлений характер, заснований на закономірностях розвитку суспільства, що породжують об'єктивну необхідність утворення права. На підтвердження вказаного Р. Яценко наголошує, що вивчення процесів розвитку права, особливо в частині правоутворення й подальшого нормативно-правового регулювання, має бути засноване на розумінні того, що цей процес відбиває загальні тенденції суспільного розвитку й одночасно зазнають на собі істотного впливу тієї політико-правової ситуації, яка складається в суспільстві. Наявність подібного зв'язку стає очевидною вже навіть на рівні доктринальних дефініцій, коли правоутворення описується як перехід від

фактичних відносин і відповідних їм юридичних прав до офіційного загального визнання суб'єктивного права [11, с. 26]. У юридичній літературі проблематика реалізації реформ у вітчизняному суспільстві, особливо в межах правової, політичної, економічної та соціальної сфер, переважно пов'язуються у тому числі з поліпшенням правового забезпечення запланованих реформ або тих, що вже проводяться. Зупинимося на цьому детальніше. Принципове значення на сьогодні має економічна сфера життєдіяльності суспільства, що потребує ґрунтовного реформування з огляду на побудову ринкової моделі господарювання, посилення економічних зв'язків між суб'єктами, інтеграції економіки України до світової економічної системи тощо. Економічна сфера життєдіяльності суспільства дійсно займає центральне місце в системі факторів утворення права, а особливості динаміки її функціонування доводять, що утворення права сьогодні супроводжується та в подальшому його розвиток буде пов'язаний з:

– по-перше, посиленням впливу власників значних матеріальних активів, фінансових ресурсів, системних фінансових установ та великих підприємств і їх об'єднань (транснаціональних корпорацій, міжнародних фінансових установ, підприємств, які займають монополічне становище у сфері господарювання тощо), які лобюватимуть власні економічні інтереси способом їх забезпечення за допомогою права. Сьогодні ми є свідками суттєвого впливу Міжнародного валютного фонду (МВФ) на утворення національного права в Україні, коли за результатами чергових переговорів представників МВФ та Кабінету Міністрів України розробляється та підписується меморандум про співпрацю, умовами якого є, зокрема й питання прийняття, зміни або скасування відповідних нормативно-правових актів законодавчого та підзаконного рівнів. Такими прикладами є скасування пільгового оподаткування суб'єктів господарювання у сфері сільського господарства з 2017 року (Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016 № 1801-VIII); прийняття низки антикорупційних законів (Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698-VII; Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014 № 1699-VII; Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VI; Закон України «Про очищення влади» від 16.09.2014 № 1682-VII тощо); законів у сфері пенсійного забезпечення щодо поступової зміни пенсійного віку, скорочення підстав для дочасного виходу на пенсію та посилення підстав для отримання мінімальної пенсії; установлення єдиного принципу пенсійного забезпечення без надання пільг для будь-яких професій (окрім військових) (Лист про наміри № 14168/0/2-16 від 01.09.2016) тощо. Так само, наприклад, можемо говорити про наявність потужного лобістського впливу на утворення права зі сторони власників та управлінців суб'єктів господарювання у сфері автовиробництва, що пов'язане з їх впливом на прийняття низки законодавчих актів щодо підтримки підприємств вітчизняного автопрому та введення низки додаткових обов'язкових

платежів, які сплачуються імпортерами та покупцями автотранспортних засобів іноземного виробництва (Закон України «Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні» від 19.09.1997 № 535/97-ВР);

– по-друге, утворення права під впливом економічних факторів відбувається в так званому «антикризовому» порядку, оскільки на процес правоутворення суттєво впливають наявні кризові явища в економічній сфері або існуючий ризик їх виникнення, а завданням утворення права все частіше стає подолання наслідків кризових явищ в економічній сфері або недопущення їх появи в майбутньому. Посилення антикризового характеру утворення права, що спостерігається сьогодні в Україні, є наслідком поглиблення економічної кризи, недостатньої розбудови ринкової економіки, в окремих випадках збереження адміністративно-командних методів управління в економічній сфері. Поглиблює кризовий стан економіки вплив світової економічної кризи, руйнування економічних зв'язків унаслідок анексії території АР Крим, тимчасової окупації частин територій Донецької та Луганської областей тощо. Прикладами утворення права в антикризовому порядку є прийняття Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» від 25.12.2008 № 800-VI, прийняття якого було зумовлено поширенням світової фінансової кризи на будівельну галузь та житлове будівництво, що потребувало вжиття відповідних заходів для запобігання їй та мінімізації наслідків її впливу;

– по-третє, окремим напрямом розвитку правоутворення в Україні слід назвати націленість утворення права на здійснення реформ в економічній сфері, особливо це стосується реформування системи оподаткування; бюджетної сфери; проведення адміністративної реформи в Україні; реалізації пенсійної реформи тощо. Реформаторський характер утворення права визначатиме його націленість на результат, строковий характер дії утворених норм права, наявність чіткого критерію їх ефективності, що визначатиме доцільність збереження норми права в дії або її зміну, скасування, визначення конкретних правових засобів, використання яких забезпечить здійснення реформ.

Не менш важливе значення в сучасних умовах утворення права має політична сфера життєдіяльності суспільства. Політичні фактори утворення права сьогодні займають центральне місце в системі факторів правоутворення. Політична сфера життєдіяльності суспільства займає центральне місце в системі факторів утворення права, а особливості динаміки її функціонування доводять, що дальший розвиток утворення права буде пов'язаний з:

– по-перше, посиленням конкуренційної боротьби між представниками політичних еліт, яка відобразиться на процесі та результаті утворення права, де правоутворення виступатиме сферою боротьби політичних інтересів, результатом політичних домовленостей, сферою політичного шантажу, зловживань і політичного тиску, засобом боротьби з політичними конкурентами тощо. Сьогодні на прикладі роботи

Верховної Ради України, склад якої сформований представниками тих або інших політичних сил, можливо відзначити поширену практику кулуарних політичних домовленостей у сфері утворення права, особливо це стосується реалізації економічних інтересів, політичних амбіцій, посилення своєї ролі в політичному житті українського суспільства;

– по-друге, посиленням політичної кризи, що зумовлена поглибленням протистоянь між провладними політичними силами (коаліційними) та опозиційними політичними силами. Сьогодні ми постійно спостерігаємо неможливість Верховної Ради України повноцінно працювати у сфері творення права, поширеною є практика непослідовності розгляду й прийняття законодавчих актів, зловживання скороченою процедурою розгляду законопроектів, протистояннями між коаліційними та опозиційними політичними силами;

– по-третє, підвищенням ролі зовнішньополітичних факторів в утворенні права. Інтеграційний характер розвитку України, що націлений на активізацію участі України в міжнародних (міждержавних) об'єднаннях, передбачає утворення права в контексті гармонізації розвитку національного права з розвитком міжнародного права. Зважаючи на це, у подальшому посилюватиметься вплив на утворення права міжнародної активності України, що супроводжуватиметься відповідними змінами в національному праві.

2. З огляду на те, що правоутворення є зумовленим життєдіяльністю суспільства, відносини в якому все більше набувають протирічного змісту, відзначимо, що його існування та функціонування потенційно націлене на впорядкування суспільних відносин, на надання їм ознак стабільності, послідовного розвитку та передбачуваності. У цьому плані справедливою є думка вчених, що право є більш необхідним та бажаним у такому суспільстві, де відносини між суб'єктами мають вищий рівень соціальної неоднорідності, потенційно більш сприятливе для виникнення соціальних конфліктів, особливо це є характерним для тих суспільств, які засновані на державно-владній організації, а отже, знаходиться в стані ризику виникнення соціальних конфліктів та необхідності протидії їм, їх подолання за допомогою компромісу [12, с. 150], що відповідає засадам правової комунікації між людьми, які породжують як соціальний конфлікт, так і соціальний компроміс. Ураховуючи зазначене, важливим перспективним напрямом розвитку правоутворення буде його націленість забезпечення стабільності, внутрішньої непротиворічності, передбачуваності суспільних відносин, їх сталого неконфліктного розвитку. Умовно вказаний напрям розвитку правоутворення можливо назвати як «компромісно-орієнтаційний», що пов'язаний з винайденням соціального компромісу як основи стабільності й передбачуваності суспільних відносин, його закріплення, забезпечення та націленість на впровадження в життєдіяльність суспільства.

Цікавий приклад досягнення компромісу наводить у дисертаційному дослідженні С. В. Бобровник. Аналізуючи сферу надзвичайних ситуацій та проблем досягнення суспільного компромісу за надзвичайних ситуацій, указує, що з виникненням таких ситуацій змінюється характер правового

регулювання (тобто детермінується та здійснюється процес утворення права – прим. авт.). Цей процес пов'язаний із застосуванням надзвичайних способів, заходів регулювання суспільних відносин; зміною ціннісних пріоритетів; обмеженням деяких прав і свобод людини й громадянина та значним розширенням повноважень державних органів [13, с. 95]. Дійсно, уведення воєнного стану в Україні, що має сьогодні високу ступінь імовірності, залежатиме від правоутворюючого процесу та буде пов'язаний зі знаходженням компромісу між:

а) уведенням особливого правового режиму, тобто кола надзвичайних способів і заходів правового впливу, а саме: надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини й громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень обмеженням;

б) метою щодо протидії збройній агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності.

Досить поширеним в Україні компромісно-орієнтаційний характер утворення права є в політичній сфері життєдіяльності суспільства. Практика діяльності Верховної Ради України доводить, що в історії її роботи досить часто траплялися випадки виникнення політичної кризи, виникнення конфліктів між депутатськими фракціями та окремими Народними депутатами України, Верховної Ради України з Президентом України, що призводило до блокування роботи парламенту, поглиблення політичної кризи в державі. Наслідком цього були компромісні домовленості, які породжували правові норми, які утворювалися та оформлювалися у вигляді відповідних актів творення права та сприяли розв'язанню політичної кризи та організації роботи Верховної Ради України (наприклад, Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади й місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 08.06.1995 № 1к/95-ВР; Універсал Національної Єдності, підписаний Президентом України, в. о. Прем'єр-міністра України та Головою Верховної Ради України, а також керівниками всіх фракцій ВРУ від 03.08.2016; Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27.11.2014) тощо.

3. Оскільки правоутворення має не лише соціально зумовлений характер, але й відповідний інституційний характер функціонування, виразу та впливу, зазначимо й на такому перспективному напрямі розвитку утворення права як дальше підвищення рівня якості, ефективності утворення права, забезпечення його оптимальності та збалансування з процесом утворення інших засобів соціального регулювання. Умовно вказаний напрям розвитку правоутворення можливо назвати «інституційно-орієнтаційним». Правоутворення – це не лише об'єктивно зумовлений процес формування права, але і явище, яке

наділене власними інституційними характеристиками, які є притаманні утворенню права, забезпечують його існування, функціонування та вплив на суспільство. Інституційно-орієнтаційний напрям розвитку утворення права включатиме в себе:

- дальшу оптимізацію процесу утворення права, а саме: забезпечення своєчасності та оперативності утворення права, відповідність до динаміки суспільних відносин, змінюваності факторів утворення права, об'єктивної необхідності правоутворення;

- збалансування повноважень суб'єктів правотворчості для протидії їх дублюванню та протирічності, недопущення конфлікту повноважень у сфері утворення права, забезпечення можливості своєчасного, усебічного та результативного утворення права;

- уніфікацію форм утворення, посилення їх взаємоузгодженості та послідовності реалізації, що передбачає органічне поєднання процесу та результату утворення права в межах звичасової, прецедентної, нормативно-правової, нормативної договірної та інших форм утворення права, забезпечивши при цьому поєднання історично зумовлених, суспільно визнаних, добровільно узгоджених, нормативно-визначених та конкретно застосованих способів утворення права, надання їх результатам загальнообов'язково нормативного характеру;

- дальше розширення та впровадження в практику утворення права юридико-технічних засобів творення права та його реалізації, що забезпечуватиме формалізацію права, його належне формулювання та сприятиме повноцінному й ефективному поширенню на суспільні відносини;

- трансформація ролі громадянського суспільства та держави в утворенні права, що включає в себе посилення їх впливу на утворення права, розвиток їх діяльності в напрямі зближення та синхронізації, що має знайти свій прояв в утворенні права у вигляді збалансування публічних і приватних інтересів, їх вираження та закріплення в праві, подальшої їх реалізації.

Висновки. Таким чином, перспективи розвитку правоутворення: по-перше, являють собою самостійний аспект утворення права, що відображає закономірності утворення права в частині його змінюваності в темпоральному вимірі; по-друге, відображають особливості його функціонування сьогодні та в майбутньому, що зумовлено впливом широкого кола факторів утворення права, потенційно дозволяє виокремити спільні та відмінні характеристики поточного правоутворення та утворення права, що відбуватиметься в майбутньому; по-третє, характеризуються як засіб пізнання закономірностей утворення права крізь призму зміни його характеристик у майбутньому; по-четверте, є комплексом критеріїв виміру рівня прогресу або регресу утворення права, а також права як результату утворення.

Використані джерела:

1. Трофимов В. В. Взаимодействие индивидов как правообразовательный процесс: общетеоретический аспект: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. В. Трофимов. - Тамбов, 2001. - 232 с.

2. Якушев П. А. Правообразующие юридические акты и поступки в механизме правового регулирования :Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Якушев Павел Алексеевич; [Владимир.гос. пед. ун-т]. - М., 2004. -224 с.
3. Романов И. Б. Правообразование в России: детерминирующие факторы и методики результативной оценки [Текст]: монография / И. Б. Романов. - Рязань: Изд-во ГУП РО "Рязанская обл. тип.", 2015. - 349 с.
4. Придворов Н. А. Правообразование и правообразующие факторы в праве [Текст] / Н. А. Придворов, В. В. Трофимов - 399 с.
5. Шевченко Г. Проблеми нормотворчої діяльності суб'єктів нормотворення // Юридичний журнал. - К.: Юстініан. - 2008. - № 3 (69). - С. 62-66.
6. Левченков О. І. Правотворчість в Україні: проблеми й перспективи // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - Суми, 2014. - № 3/4 (68). - С. 13-21.
7. Нестерович В. Особливості лобювання у правотворчому процесі // Право України. - 2007. - № 11. - С. 138-141.
8. Осипов М. Ю. Эффективность правотворчества, реализации права и правоприменения: понятие и соотношение / М. Ю. Осипов // Правоведение. - Москва. - 2011. - № 1. - С. 83-92.
9. Лаба О.В. Право Європейського Союзу та право України: теоретико-правові проблеми співвідношення та гармонізації (1991-2004 рр.) : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Оксана Василівна Лаба - К., 2005. - 21с.
10. Бахин С. В. Сотрудничество государств по сближению национальных правовых систем: унификация и гармонизация права. - Дис. д-ра юрид. наук: 12.00.10. - СПб, 2003 - 360с. - Режим доступу. - <http://www.lib.uu.ru.net/diss/cont/95674.html>. - Назва з екрану.
11. Яценко Р. Правотворчість в умовах перехідних суспільств як предмет теоретико-правового дослідження/Роман Яценко//Юридична Україна. - К. - 2009. - № 6. - С. 24-31; Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016 № 1801-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>. - Назва з екрану.
12. Рулан Н. Юридическая антропология: учеб. для вузов / Н. Рулан: отв. ред. В. С. Неросесянц. - М.: Норма, 1999. - 310 с.
13. Бобровник С. В. Компромiс i конфлікт у праві: теоретико-методологічне дослідження: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / С. В. Бобровник. - К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2012. - 433 с.

Стаття надійшла до редколегії 17.03.2017

Дидьч Т. О. Перспективи розвитку правообразования в Україні: комунікативно-інституціональний підхід к аналізу

В статті автором встановлено актуальність наукового познання перспектив розвитку правообразования в Україні. Отмечены переваги інституціонально-комунікативного методологічного підходу к познанню перспектив розвитку правообразования в Україні. Осуществлен анализ и обобщено состояния наукового исследования перспектив розвитку правообразования в Україні. Выяснены перспективы развития образования права в Україні, проведено их обобщение в пределах комплекса направлений развития правообразования, а также раскрыто их содержание.

Ключевые слова: *правообразование, формирование права, перспективы развития правообразования, методология, методологический подход.*

Didych T. Prospects for Development of Law Formation in Ukraine: Communicative and Institutional Approach to Analysis

In the article the author establishes the relevance of scientific knowledge of the prospects for the development of formation law in Ukraine. The advantages of an institutional-communicative methodological approach to understanding the prospects for the development of formation law in Ukraine are noted. The analysis and generalization of the state of the scientific study of the prospects for the development of formation law in Ukraine.

Law - a phenomenon which is closely linked with the humanas, his ability to think, the perception of legal norms, to interpret, manage their behavior, the ability to create law and ensure its implementation, etc., law-making is not possible without such a subject as a person. That person is the subject of separate law-making, ensures the formation of factors law-making, provides their expression and analysis initiates and defines the process making law through the prism of their own behavior determines the quality of law.

However, the state of scientific development regularities the phenomenon of humanas as the subject of law-making is sporadic, inconsistent coverage, demonstrates a lack of understanding of the concept of a single humanas, his status, role and value of interaction with other people, their associations and society in the law-making process. Therefore, the relevance of scientific knowledge of human subjects predetermined law-making. Potential human knowledge through the prism of its participation in the formation of law, its role and importance, impact on law-making; the state of scientific knowledge of law-making subjects, including the role, status of a person as an independent entity law-making; the place and role of human as subjects in the system law-making their variable nature, the tendency to strengthen the role of man in the life of society, including in the field of law-making.

Prospects for the development of law formation in Ukraine are elucidated, their generalization within the set of directions for the development of law formation has been made, and their content has been disclosed. Communicative institutional approach to knowledge of human law-making subjects will help identify prerequisites for communicative interaction between individuals, factors that affect them, including the law through the prism of their strengths, weaknesses, ways to improve, identify those aspects that determine benefits and disadvantages of the existing state of communication between the actors. In addition, a specified the methodological approach is able to set the features of these properties of human in close interaction among them.

Keywords: *law-making, law-formation, perspectives of development of law-formation, methodology, methodological approach.*

УДК 340.12

Л. М. Мозолюк-Боднар

ПРАВОВА АКТИВНІСТЬ ГРОМАДЯН ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ

У статті досліджено поняття, види та функції правової активності громадян як соціально-правового явища. Закцентовано увагу на вивченні правової активності як юридично значущої поведінки громадян, що не просто спрямована на «сліпе» слідування правовим нормам, але й на прагнення до свідомого здійснення прав та свобод людини, утвердження їх ціннісного розуміння.

Ключові слова: *правова активність громадян, соціальна активність особи, позитивна поведінка, негативна поведінка, види правової активності, функції правової активності, правова культура, правове виховання, правосвідомість.*